

УДК: 94:325.54+327(450)

<http://doi.org/10.17721/2524-048X.2018.11.227-240>

Віра Саварин,

магістр історії,

Київський національний університет

імені Тараса Шевченка

ІТАЛІЙСЬКА ВІЙСЬКОВО-ГУМАНІТАРНА ОПЕРАЦІЯ «MARE NOSTRUM» (2013-2014 рр.)

Анотація. У статті досліджено політику Італії по врегулюванню ситуації на Середземному морі, а саме детально розглядається військово-гуманітарна операція «Mare Nostrum» («Наше море»). Досліджуються передумови кризової ситуації біля берегів о. Лампедуза, у розрізі італійсько-лівійських відносин.

Особлива увага надається перебігу операції, реакції італійського суспільства, європейської громадськості та політичних кіл. Наголошується на кількості людей яких вдалося врятувати в ході операції та силах які було залучено до цього. Показано роль європейських інституцій у даних рятувальних заходах. Проаналізовано дискусії в політичних колах, щодо необхідності таких операцій. Розкрито причини радикалізації італійського суспільства на даному етапі.

Обстоюється думка, що стратегія обрана урядом Італії на самостійне врегулювання кризи була економічно не вигідною для бюджету країни, а також, що дана операція не тільки врятувала тисячі біженців, а й відкрила шлях до країни великій кількості економічних іммігрантів та контрабандистів. Доведено, що спільні європейські проекти є економічно більш вдалими, сприяють реалізації охорони кордону ЄС, хоча і спричиняють наростання протиріч у плані спільної зовнішньої політики серед країн ЄС.

Ключові слова: Італія, імміграція, міграційна криза, Середземне море, операція «Mare Nostrum».

Криза біженців стала однією з найбільших гуманітарних катастроф сучасності, в якій світ опинився внаслідок Арабської весни та загострення Сирійського протистояння. Станом на 2014 р., повідомляє «The Guardian» загальна кількість біженців у всьому світі вперше після Другої світової війни перевищила 50 мільйонів [17].

Італія, як країна, що територіально близько знаходиться до зон військових конфліктів та «гарячих точок», особливо важко відчула на собі наслідки міграційної кризи. Найбільше проблем для Італії у плані кількості біженців створила Лівія, яку охопила Арабська весна. Ця країна опинилася у вирі громадянської війни і не контролювала потоки населення, які проходили через її територію у напрямку Європи. Таким чином, з'явився Центральноморський шлях біженців, через який у розгляданий нами період 2013–2014 рр. переправилося до Італії понад 150 тис. людей, переважно вихідців з Африки та Близького Сходу. Загалом за період з 2011 по 2018 рр. Італія за даними Агенції ООН у справах біженців прийняла близько 1,6 млн. біженців [19]. Це серйозно вплинуло на економічний стан країни, та призвело до радикалізації суспільства.

На парламентських виборах весни 2018 р. перемагають радикальні сили «Рух п'яти зірок» та «Ліга Півночі» і новоутворений кабінет Джузеппе Конте починає політику спрямовану на зменшення кількості іммігрантів. Все більш популярними стають гасла «не дамо перетворити Італію на табір для біженців» [9]. З огляду на ситуацію, що склалася у 2018 р. цікаво проаналізувати дії попередніх урядів, що призвели до такої антиімміграційної риторики. Одним з прикладів політики Італії у цьому напрямі була військово-гуманітарна операція «Mare Nostrum» («Наше море»), як така, що фінансувалася з бюджету Італії, і обходилася країні щомісячно 9 млн. євро [10].

Історіографія даної проблематики є недостатньо широкою у зв'язку з тим, що події не надто віддалені від нас у часі. Питанням нелегальної імміграції, контролю кордонів, запобігання торгівлі людьми, боротьбі з поширенням наркотиків та врегулюванню криміногенної ситуації на Середземному морі

присвячена праця 2014 р. Дж. Кампессі [4]. Р. Сієферле у своїй роботі, яка вийшла у 2017 р. звертає увагу на загрози, що несе неконтрольована імміграція для безпеки Європи в культурному та економічному вимірах. Автор, в основному, розглядає ситуацію, що склалася на Середземномор'ї [18]. Джованні Крешенці є автором ґрунтовного дослідження проблеми рятувальних операцій у Середземному морі. У своєму дослідженні він аналізує заходи проведені Фронтекс (Агенція ЄС з безпеки зовнішніх кордонів) із середини 2000-х рр., та акцентує увагу на порівнянні операцій «Mare Nostrum» та «Тритон», надаючи численні статистичні данні та оцінки [5]. Емілі Коллер у своїй праці дає порівняльну характеристику наймасштабніших операцій «Mare Nostrum» та «Тритон» [11]. Під час прем'єрства С. Берлусконі між Італією та Росією зав'язалися партнерські стосунки, що певним чином вплинуло на зацікавлення російськими науковцями політикою Італії, особливо у розрізі євроскептичних очікувань спричинених імміграційною кризою. Автор, зокрема, використала праці І. В. Гребенкіної [1] та Т. В. Зонової [2; 3]. Під час роботи над даною проблемою було використано статті з даного питання, які надруковані у впливових періодичних виданнях «The Economist» і «The Guardian». В українській історіографії дана тематика поки що не знайшла свого відображення.

Операція «Mare Nostrum» розпочалася в 2013 р. як реакція на трагедію, що сталася 3 жовтня в Середземному морі, коли затонув човен, на борту якого знаходилось сотні мігрантів. Ця трагедія коштувала життя 366 людям, включаючи багато дітей. Ці події отримали назву «трагедія Лампедузи» і привернули велику увагу ЗМІ. 11 жовтня стався черговий трагічний випадок за 100 км від берегів о. Лампедузи, який забрав життя 268 сирійців, у тому числі 60 дітей [14].

Щоб розуміти особливу ситуацію, що склалася на італо-лівійському кордоні, варто зазначити, що у 2008 р. відбулося ослаблення міжнародних санкцій щодо Лівії. Як наслідок стали частішими зустрічі Муаммара Каддафі з прем'єр-міністром Італії Сільвіо Берлусконі, з яким у нього склалися дружні

стосунки, як з представником Євросоюзу і керівником колишньої метрополії. В цей час Триполі добивається від Риму компенсацій за дії італійських військ, що окупували Лівію з 1911 р. до кінця Другої світової війни [3, с. 152–156]. Рим же, в першу чергу, хвилювало питання поставок нафти і нелегальної імміграції.

Завдяки «панафриканській» політиці М. Каддафі Лівія стала перевалочною базою для іммігрантів в Європу. Після того як у Лівії в'їзні візи для вихідців з африканських країн були скасовані, тисячі біженців з Центральної і Південної Африки кинулися до узбережжя Лівії з метою перебраться в Європу [1, с. 60].

30 серпня 2008 р. був підписаний Договір про дружбу і співробітництво між Урядом Італії та Урядом Лівії. В цілому документ передбачав інвестиції з боку Італії в розмірі 5 млрд. дол. протягом 20 років. В обмін Лівія повинна була відновити співпрацю з Італією в боротьбі з тероризмом, організованою злочинністю, незаконним обігом наркотиків і нелегальною імміграцією. З метою протидії нелегальної імміграції передбачалося патрулювання італійцями лівійських кордонів [7].

Витрати на здійснення патрульної операції, відповідно договору, на паритетних засадах брали на себе Італія і Європейський Союз. З початку громадянської війни в Лівії за даними офіційного представника Міжнародного Комітету Червоного Хреста Монджоя Сліма, майже 100 тис. чоловік починаючи з 20 лютого 2011 р. рятуючись перетнули кордон [12]. Величезна маса біженців у пошуках притулку направились на італійський острів Лампедуза, розташований всього в 113 км від Лівії.

Для Італії кризова імміграційна ситуація на Південних кордонах почала складатися ще з 2011 р., але саме в жовтні 2013 р. набула свого апогею, адже Лівія охоплена суцільним безладом та громадянською війною не могла контролювати транзиту іммігрантів через свою територію та дотримуватися зобов'язань які передбачав договір з Італією.

Реакція італійського уряду на чолі з Енріко Летта, була швидкою. Прем'єр-міністр ухвалив ряд рятувальних заходів, які вперше в офіційних

документах отримали назву гуманітарно-військова операція «Mare Nostrum» [14].

Варто зазначити, що дана операція не була єдиною, яка велася на Середземномор'ї в 2013–2014 рр. Вона проходила паралельно з іншими операціями, які проводилися під егідою Фронтекс. На думку дослідника даного питання Джованні Крешенці, Італія з розгортанням цієї нової операції хотіла дати потужний сигнал для Європи та всіх інституцій Європейського Союзу, про те, що вони просять - про розширення та вдосконалення діяльності Фронтекс, та більш активну участь держав-членів у вирішенні остаточного становища нелегальних іммігрантів. Це робилося для того, щоб зупинити масові смерті серед чоловіків, жінок та дітей у Середземному морі [5, р. 42].

Відразу після трагедії 3 жовтня 2013 р. Європейський комісар з внутрішніх справ, Сесілія Мальмстрьом заявила: «Давайте переконаємося, що те, що сталося з Лампедузою, – посилює не лише тривогу, а і взаємну підтримку та солідарність, щоб уникнути подібних трагедій у майбутньому» [13]. Комісар закликала Європейський Союз збільшити активність Фронтекс, і насамперед намагатися зосередитись на більш спрямованих діях по захисту людських життів, а не військового захисту своїх кордонів.

18 жовтня 2013 р. став першим днем роботи морської місії «Mare Nostrum». Трагедія біля о. Лампедузи привернула увагу світової громадськості. На острів приїхали глава Європейської комісії, Жозе Мануел Баррозу та Комісар з питань внутрішніх справ Сесілія Мальмстрьом, вони побували в центрі де розмістилися 155 людей із першого човна, яким вдалося вижити.

Операція «Mare Nostrum», тривала з 13 жовтня 2013 р. до 31 жовтня 2014 р. В порівнянні з усіма іншими заходами, що були проведені на Середземному морі, вона мала на меті посилити контроль над імміграційними потоками, а також попередити торгівлю людьми, затримуючи торговців і віддаючи їх правосуддю. Але перш за все операція мала гуманітарну мету охорони життя іммігрантів, яких все частіше і частіше починають змальовуватися в італійському медійному і суспільному просторі як ворогів.

Для проведення операції було залучено Військово-морські сили Італії, що прийняли на себе командування операцією, Військово-повітряні сили, карабінери, берегову охорону, Червоний Хрест та Мальтійський Орден.

У ході проведення операції «Mare Nostrum», італійський Військово-морський флот патрулював 70 тисяч квадратних кілометрів акваторії Середземного моря, яка охоплювала пошукові та рятувальні зони Італії, Лівії та Мальти. В розпорядженні рятувальних груп перебувало сім суден, шість літальних апаратів та 900 військовослужбовців [16].

Персонал, залучений до операції, включав представників з відділу громадської безпеки, центрального управління імміграції та прикордонної поліції. Всі іммігранти проходили медичний огляд на борту рятувальних суден. Огляд виконувався лікарями з відділу охорони кордону та італійського Червоного Хреста.

Під час операції з 13 жовтня 2013 р. до 31 жовтня 2014 р. було здійснено 421 місію, в результаті чого більше 100 тис. іммігрантів були врятовані.[16] Але разом з тим, в морі загинуло понад 3 тис. інших іммігрантів намагаючись перетнути Середземномор'я в цей самий період. Крім того, було затримано 728 торгівців людьми [4, р.104–106].

Хоча італійський уряд спочатку оцінив вартість операції «Mare Nostrum» в 1,5 млн. євро на місяць, фактичні витрати були набагато більшими приблизно 9 млн. євро на місяць [16].

Таким чином, хоча дана операція і розглядається як ефективна в пошуково-рятувальному плані, вартість її підтримки була надто високою для того, щоб італійський уряд оплачував її самотужки. Італія розглядала таку ситуацію, як несправедливу, адже проводячи дану операцію італійці захищали інтереси всіх країн ЄС, а фінансові витрати країна несла самотужки. Це призвело до рішення Італії припинити дію операції «Mare Nostrum» 31 жовтня 2014 р. та повернутись до регулярних операцій. З цього часу італійська берегова охорона продовжує здійснювати пошуково-рятувальні роботи, але

тільки в італійських водах і лише в масштабах, які були до 2013 р. Станом на 2017 р. на долю Італії припадало 26% всіх рятівників у Середземному морі [8].

З точки зору виконання своєї першочергової мети, спрямованої на збереження життя іммігрантів, операція «Mare Nostrum» зображувалася як успіх посадовців Італії і ЄС. Другорядна мета – арештовувати тих, хто займається торгівлею людьми, також, отримала високу оцінку. Але є і певні суперечності у даному питанні. Скептики вважають, що вищезгадана операція зробила Середземне море більш привабливим для нелегальних мігрантів [9, р. 76]. На думку автора, дійсно, статистично кількість іммігрантів зросла, але це було спричинено не тільки рятувальними діями в Середземному морі, але і глобальних передумовами, військових конфліктів, та нестабільної економічної ситуації в країнах Африки.

У 2014 р., під час дії операції спостерігається значне збільшення кількості іммігрантів, які використовують Середземне море для досягнення кордонів ЄС. Цей факт дає змогу стверджувати, що, іммігранти вважають, що перетин кордону став менш ризикованим, оскільки іммігранти у разі необхідності будуть врятовані в рамках операції «Mare Nostrum». Ця тема продовжує широко обговорюватися, навіть тоді коли кількість іммігрантів, які користуються маршрутом Середземного моря, продовжує зростати з кожним роком навіть після припинення дії операції [15].

7 грудня 2014 р. представляючи підсумки операції в Сенаті командувач операцією адмірал Джузеппе Де Джіорджі заявив: «Це не операція «Mare Nostrum» збільшила кількість іммігрантів на наших берегах. Причину необхідно шукати в глобальних чинниках, таких як нестабільність та громадянські війни у Еритреї, Сирії та Лівії. Хвилі прибуття людей до нашої країни почали різко зростати ще до початку операції» [6].

Думка, висловлена виконавчим директором Фронтекс Фабріціо Леджері, була дещо іншою. Оцінюючи результати операції він зазначив в інтерв'ю авторитетному виданню «The Guardian», що з жовтня 2013 р. значно зросла кількість охочих перетнути Середземне море в нелегальний спосіб.

Контрабандисти почали використовувати все більш небезпечні човни для переправлення людей, зменшувати харчові пайки та запас питної води на подорож, ставлячи все більше під загрозу людські життя, думаючи, що італійці їх швидше всього врятують [6]. На наш погляд, ця оцінка є правомірною, адже, насправді, під час операції з'явилося більше охочих іммігрувати в Європу. Але не можна пов'язувати це явище виключно з рятувальними діями, очевидним є також те, що на ситуацію не менше впливала нестабільна ситуація в регіоні Близького Сходу та Магрибу.

З 1 листопада 2014 р. почалася повномасштабна операція під управлінням Фронтекс, названа спочатку Фронтекс Плюс, а потім «Тритон». Але неодноразово наголошувалося, що її абсолютно не слід розглядати як таку що замінить операцію «Mare Nostrum» [11, р. 22].

Таким чином, можна зробити висновок що у розгляданий період Італія опинилася у вирі міграційної кризи у зв'язку з конфліктами, що розгорілися в регіоні Близького Сходу та Північної Африки. Географічна наближеність та давні відносини з Лівією, зробили цю країну ідеальним місцем для транзиту іммігрантів. Дана ситуація потребувала негайних дій з боку італійського уряду, щодо порятунку людей у Середземному морі через операцію «Mare Nostrum». Впроваджена операція отримала неоднозначну оцінку. З одного боку схвальні відгуки, адже за період її дії вдалося врятувати більше 100 тис. людей. Разом з тим 3 тис. іммігрантів загинуло. Загалом кількість людей, що прагнули скористатися Центрально-Середземноморським шляхом значно зростала за 2013–2014 рр. Скептики пов'язують, це головним чином, з рятувальними діями Італії. Збільшення потоку людей призвело до активізації контрабандистів та торговців людьми, на боротьбу з якими також успішно була направлена операція «Mare Nostrum».

Автор вважає, що дана операція була необхідною в ситуації з якою зіткнувся Середземноморський регіон у 2013 р. Станом на 31 жовтня 2014 р. було виконано головне завдання – порятунок людей в акваторії. Тому критиці піддаються побічні наслідки операції, в першу чергу це стосується збільшення

кількості іммігрантів, хоча причини даного явища, на наш погляд, варто шукати у військовій та економічній нестабільності країн Африки та Близького Сходу.

Стратегія обрана урядом Італії на самостійне врегулювання кризи, була занадто обтяжливою для бюджету, та економічно збитковою, тому, автор вважає більш прийнятними спільні європейські проекти під керівництвом Фронтекс, адже таким чином перерозподіляється фінансова відповідальність за охорону спільного кордону ЄС на всі держави-учасниці, а відтак ситуація не перетворюється у критично кризову для однієї країни, як це сталося з Італією у 2013–2014 рр.

Список використаних джерел та літератури

1. Гребенкина И. В. Политика Италии в отношении нелегальных мигрантов после «Арабской весны» / И. Гребенкина // Вестник МГИМО Университета. – 2012. – №1. – С. 68–74.

2. Зонова Т. В. Миграционный аспект глобализации: казус Италии / Т. Зонова // Научный диалог. – 2015. – №1. – С. 130–138.

3. Зонова Т. В. История внешней политики Италии / Т. Зонова. – Москва, 2016. – 352 с.

4. Campessi. G. Le frontiere del controllo. Migrazioni, sicurezza, criminalizzazione / G. Campessi. – 2014. – 160 p.

5. Crescenzi G. Frontex e le operazioni congiunte nel Mediterraneo: da Mare Nostrum a Triton / G. Crescenzi // Liberta universita internazionale degli studi sociali. – 2016. [Risorsa Elettronica] – Modalità di Accesso https://tesi.luiss.it/17826/1/072852_CRESCENZI_GIOVANNI.pdf. (Data di Accesso: Ottobre 23, 2018) – Titolo dallo Schermo.

6. Davies L. Italy: end of ongoing sea rescue mission ‘puts thousands at risk’ / L. Davies, A. Neslen // The Guardian. – 2014. [Electronic Resource] – Mode of Access: <https://www.theguardian.com/world/2014/oct/31/italy-sea-mission-thousands-risk> (last access: October 23, 2018). – Title from the Screen.

7. I rapporti tra Italia e Libia // Istituto di ricerche internazionali, Archivio Disarmo. – 2008. [Risorsa Elettronica] – Modalità di Accesso

<http://www.archiviodisarmo.it>. (Data di Accesso: Ottobre 23, 2018) – Titolo dallo Schermo.

8. Irregular Migration via the Central Mediterranean: From Emergency Responses to Systemic Solutions // European Political Strategy Centre. – 2017. – [Electronic Resource] – Mode of Access: https://ec.europa.eu/epsc/publications/strategic-notes/irregular-migration-central-mediterranean_en. (last access: October 23, 2018). – Title from the Screen.

9. Italian Interior Minister Matteo Salvini: Italy not 'Europe's refugee camp' // Deutsche Welle. – 2018. [Electronic Resource] – Mode of Access: <https://www.dw.com/en/italian-interior-minister-matteo-salvini-italy-not-europes-refugee-camp/a-44062004> (last access: October 23, 2018). – Title from the Screen.

10. Junker J. European Commission – Press release – Speech by President Jean-Claude Juncker at the debate in the European Parliament on the conclusions of the Special European Council on 23 April: ‘Tackling the migration crisis’ / J. Junker // European Commission. – 2015. [Electronic Resource] – Mode of Access: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-15-4896_en.htm (last access: October 23, 2018). – Title from the Screen.

11. Koller E. Mare Nostrum vs. Triton / E. Koller // The University of Toronto. – 2017. [Electronic Resource] – Mode of Access: <https://munkschool.utoronto.ca/ceres/files/2017/10/Paper-Emily-Koller.pdf>. (last access: October 23, 2018). – Title from the Screen.

12. Libya: reuniting hundreds of families // International committee of the Red cross. – 2011. [Electronic Resource] – Mode of Access: <https://www.icrc.org/eng/resources/documents>. (last access: October 23, 2018). – Title from the Screen.

13. Malmstrom S. European Commission - PRESS RELEASES - Press release – Commissioner Cecilia Malmström commemorates the Lampedusa tragedy. / S. Malmstrom // European Commission. – 2014. [Electronic Resource] – Mode of Access: http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-14-296_en.htm (last access: October 23, 2018). – Title from the Screen.

14. Mare Nostrum Operation // Ministero Della Difesa. – 2017. [Risorsa Elettronica] - Modalità di Accesso <http://www.marina.difesa.it/EN/operations/Pagine/MareNostrum.aspx>. (Data di Accesso: Ottobre 23, 2018) - Titolo dallo Schermo.

15. Refugees in the Mediterranean: the Worst Yet? // The Economist. 2015. – 2015. [Electronic Resource] – Mode of Access: <http://www.economist.com/news/europe/21648896-another-boat-capsizes-between-libya-and-italy-europe-debates-migration-policy-worst-drowning-yet>. (last access: October 23, 2018). – Title from the Screen.

16. Scherer S. Italy Ends Sea Rescue Mission that Saved 100,000 Migrants / S. Scherer, M. Di Giorgio // Reuters. – 2014. [Electronic Resource] – Mode of Access: <http://www.reuters.com/article/usitalymigrantseuid>(last access: October 23, 2018). – Title from the Screen.

17. Sherwood H. Global refugee figure passes 50m for first time since second world war / H. Sherwood // The Guardian. – 2014. [Electronic Resource] – Mode of Access: <https://www.theguardian.com/world/2014/jun/20/global-refugee-figure-passes-50-million-unhcr-report> (last access: October 23, 2018). – Title from the Screen.

18. Siefert R. Migrazioni. La fine dell'Europa / R. Siefert. – 2018. – 127p.

19. UNHCR Report: Mediterranean situation // UNHCR Operational portal. – 2018. [Electronic Resource] – Mode of Access: <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>. (last access: October 23, 2018). – Title from the Screen.

References

1. GREBENKINA, I. (2012). Politika Italii v otnoshenii nelegal'nyh migrantov posle «Arabskoj vesny». Moskva: *Vestnik MGIMO Universiteta*, pp.68-74.

2. ZONOVA, T. (2015). Migracionnyj aspekt globalizacii: kazus Italii. Moskva: *Nauchnyj dialog*, pp.130-138.

3. ZONOVA, T. (2016). *Istorija vneshnej politiki Italii*. Moskva.

4. CAMPESSI, G. (2014). *Le frontiere del controllo. Migrazioni, sicurezza, criminalizzazione*. 1st ed. Mimesis.

5. CRESCENZI, G. (2016). *Frontex e le operazioni congiunte nel Mediterraneo: da Mare Nostrum a Triton*. Candidato Matr.072852. Liberta universita internazionale degli studi sociali. [Online] Available at: https://tesi.luiss.it/17826/1/072852_CRESCENZI_GIOVANNI.pdf [Accessed: October 23, 2018]

6. DAVIES, L., NESLEN, A. (2014). Italy: end of ongoing sea rescue mission 'puts thousands at risk'. *The Guardian*. [Online] Available at: <https://www.theguardian.com/world/2014/oct/31/italy-sea-mission-thousands-risk> [Accessed 23 Oct. 2018].

7. *Archivo Disarmo, Istituto di ricerche internazionali*. (2008). I rapporti tra Italia e Libia. Roma, 9 p. [Online] Available at: <http://www.archiviodisarmo.it>. [Accessed 23 Oct. 2018].

8. EPSC. (2018). Irregular Migration via the Central Mediterranean - EPSC - European Commission. [Online] Available at: https://ec.europa.eu/epsc/publications/strategic-notes/irregular-migration-central-mediterranean_en [Accessed 23 Oct. 2018].

9. *Deutsche Welle*. (2018). Italian Interior Minister Matteo Salvini: Italy not 'Europe's refugee camp' | DW | 03.06.2018. [Online] Available at: <https://www.dw.com/en/italian-interior-minister-matteo-salvini-italy-not-europes-refugee-camp/a-44062004> [Accessed 23 Oct. 2018].

10. JUNCKER, J. (2015). European Commission - Press release - Speech by President Jean-Claude Juncker at the debate in the European Parliament on the conclusions of the Special European Council on 23 April: 'Tackling the migration crisis'. *Europa.eu*. [Online] Available at: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-15-4896_en.htm [Accessed 23 Oct. 2018].

11. KOLLER, E. (2017). *Mare Nostrum vs. Triton*. [Online] Available at: <https://munkschool.utoronto.ca/ceres/files/2017/10/Paper-Emily-Koller.pdf>. [Accessed 23 Oct. 2018].

12. *International Comitee of the Red Cross*. (2011). Libya: reuniting hundreds of families - ICRC. [Online] Available at: <https://www.icrc.org/eng/resources/documents/news-release/2011/libya-news-2011-06-23.htm> [Accessed 23 Oct. 2018].

13. MALMSTROM, C. (2014). European Commission - PRESS RELEASES - Press release - Commissioner Cecilia Malmström commemorates the Lampedusa tragedy. *Europa.eu*. [Online] Available at: http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-14-296_en.htm [Accessed 23 Oct. 2018].

14. *Ministerio Della Difesa..* (2017). Mare Nostrum Operation. [Online] Available at: <http://www.marina.difesa.it/EN/operations/Pagine/MareNostrum.aspx>. [Accessed 1 Nov. 2018].

15. *The Economist*. (2015). Refugees in the Mediterranean: The worst yet?. [Online] Available at: <https://www.economist.com/europe/2015/04/19/the-worst-yet> [Accessed 23 Oct. 2018].

16. SCHERER, S., DI GIORGIO, M. (2014). Italy to end sea rescue mission that saved 100,000 migrants. [Online] Available at: <https://www.reuters.com/article/us-italy-migrants-eu/italy-to-end-sea-rescue-mission-that-saved-100000-migrants-idUSKBN0IK22220141031> [Accessed 23 Oct. 2018].

17. SHERWOOD, H. (2014). Global refugee figure passes 50m for first time since second world war. *The Guardian*. [Online] Available at: <https://www.theguardian.com/world/2014/jun/20/global-refugee-figure-passes-50-million-unhcr-report> [Accessed 23 Oct. 2018].

18. SIEFERLE, R. (2018). *La fine dell'Europa*. Libreria Editrice Goriziana.

19. *UNHCR*. (2018). UNHCR Report: Mediterranean Situation. [Online] Available at: <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean> [Accessed 1 Nov. 2018].

Vira Savaryn,

Master of History

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ITALIAN MILITARY-HUMANITARIAN OPERATION "MARE NOSTRUM" (2013-2014)

***Abstract.** The article touches upon the policy of Italy in regulating the situation in the Mediterranean Sea area, in particular, the military-humanitarian operation "Mare Nostrum" ("Our Sea") has considered in details. The preconditions of the crisis situation near the banks of Lampedusa Island in the context of the Italian-Libyan relations have been investigated.*

Special attention is paid to the course of the operation, the reaction of the Italian society, the European public and political circles. The number of people saved during the operation and the involved forces has been given. The role of the European institutions in the rescue activities has been shown. The discussions in political circles concerning the necessity of such operations have been analyzed. The reasons of radicalization of the Italian society at this stage have been revealed.

It is argued that the strategy chosen by the Italian government to resolve the crisis has not been economically profitable for the country's budget. What is more, the operation not only did save thousands of refugees, but also opened the way for a large number of economic immigrants and smugglers to the country. It is proved that joint European projects were more economically successful and facilitated the realization of the protection of the EU's border. However, they do cause an increase in contradictions within the framework of a common foreign policy among the EU member states.

***Key words:** Italy, immigration, migration crisis, Mediterranean Sea, operation "Mare Nostrum"*

Надійшла до редколегії 10.09.2018